

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА:
ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО**

За загальною редакцією В.О. Онищенко та Г.В. Козаченко

Монографія

Том 2

Полтава
2018

УДК 338.24+65.012.8
Е 45

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка
(протокол № 12 від 20 березня 2018 р.)*

Рецензенти: **Варналій З.С.**, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ)
Мартинюк В.П., доктор економічних наук, професор, професор кафедри підприємництва та екологічної експертизи товарів Національного університету "Львівська політехніка" (м. Львів)
Юрків Н.Я., доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу фінансової безпеки Національного інституту стратегічних досліджень (м. Київ)

Е 45 Економічна безпека: держава, регіон, підприємство :
монографія : в 3 т. Т. 2 / Онищенко В. О., Козаченко Г. В., Онищенко С. В., Птащенко Л. О., Погорелов Ю. С., Завора Т. М. [та ін.] ; за заг. ред. В. О. Онищенко та Г. В. Козаченко. — Полтава : ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2018. — 360 с.

ISBN 978-966-616-152-2

В монографії надано результати дослідження економічної безпеки держави, регіону, підприємства. Представлено результати дослідження актуальних видів безпеки (бюджетна безпека, енергетична безпека держави, екологічна безпека підприємства), економічної безпеки в аграрному та банківському секторах України, на страховому ринку та у вищій освіті. Розглянуто проблематику економічної безпеки мезорівня: методичні підходи до оцінювання економічної безпеки регіону, особливості дослідження соціально-економічної безпеки регіону, проаналізовано програми соціального захисту населення у контексті забезпечення соціальної безпеки регіону. Представлено підходи до операціоналізації концептів системи економічної безпеки підприємства, моделювання сценаріїв її трансформації, забезпечення економічної безпеки підприємства з позицій процесного підходу. Розглянуто проблематику оцінювання в економічній безпекології мікрорівня.

УДК 338.24+65.012.8

ISBN 978-966-616-152-2

© ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка, 2018
© Онищенко В.О., Козаченко Г.В.,
Онищенко С.В., Птащенко Л.О.,
Погорелов Ю.С., Черниш І.В.,
Ілляшенко О.В., Білоусова А.Ю.,
Бондаревська О.М., Буколова В.В.,
Вахлакова В.В., Волкова В.В.,
Волкова Н.І., Гаєвський А.М.,
Гавриленко О.О., Глебова А.А.,
Завора Т.М., Івченко Є.А., Миколюк О.А.,
Свистун Л.А., Скриль В.В., Худолій Ю.С.,
2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	С. 5
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ	7
Онищенко С.В. Особливості впливу міжбюджетних відносин на бюджетну безпеку України	7
Птащенко Л.О., Гавриленко О.О. "Відмивання" коштів, отриманих злочинним шляхом, як деструктивний фактор економічної безпеки України.	27
Свиштун Л.А. Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України в контексті економічної безпеки держави.	49
Миколюк О.А. Теоретико-методологічні аспекти аналізу енергетичної безпеки в умовах становлення енергетичної незалежності України.	93
Волкова В.В. Особливості забезпечення фінансової безпеки страхового ринку (на прикладі ПАТ "Граве Україна")	119
Гаєвський А.М. Імплементація інновацій в діяльність закладів вищої освіти України як ключова умова забезпечення їхньої економічної безпеки.	137
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ	151
Онищенко В.О., Бондаревська О.М. Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки регіону	151
Козаченко Г.В., Буколова В.В. Соціально-економічна безпека регіону: поняття та особливості дослідження	169
Завора Т.М. Аналіз програм соціального захисту населення у контексті забезпечення соціальної безпеки регіону.	180
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА	206
Погорелов Ю.С., Білоусова А.Ю. Критерій перебування підприємства в економічній безпеці: визначення за даними бухгалтерського обліку	206
Черниш І.В., Глєбова А.О. Екологічна безпека підприємства у контексті євроінтеграційних процесів.	224

Івченко Є.А.	
Моделювання сценаріїв трансформації системи економічної безпеки підприємства	240
Ілляшенко О.В.	
Операціоналізація концептів системи економічної безпеки підприємства	267
Вахлакова В.В.	
Проблематика оцінювання в економічній безпекології мікрорівня. . . .	281
Скриль В.В.	
Економічна безпека підприємства як бізнес-процес управління.	307
Худолій Ю.С.	
Забезпечення безпеки діяльності банків в умовах розвитку карткових технологій	321
Волкова Н.І.	
Особливості кредитування фізичних осіб у контексті забезпечення безпеки банків.	340
Відомості про авторів.	358

ПЕРЕДМОВА

Економічна безпекологія є новітньою науковою системою, знання якої активно поповнюються, уточнюються, конкретизуються та поглиблюються протягом останніх років.

Сьогодні вже можна говорити про формування експлейнарного базису економічної безпекології, положення якого представляють комплекс пояснень поняття "економічна безпека (держави, регіону, підприємства)", його зв'язків з управлінням, психологією управління та соціологією, підходів до її вивчення (захисний, діяльнісний, ресурсний, гармонізаційний), оцінювання (індикаторний, функціональний, матричний, індексний) та способів забезпечення, становлять об'єктивні підстави виникнення безпекозабезпечувальної діяльності регіону та підприємства і загалом слугують підставою для формування концептуальних та теоретичних основ економічної безпекології.

Дослідження, що виконуються в економічній безпекології, спрямовані на осмислення явищ, процесів та закономірностей в оцінюванні та забезпеченні економічної безпеки різноманітних об'єктів – як відомих (держави, регіону, підприємства, галузі), так і знову ідентифікованих (ринку, закладу вищої освіти), трансформацію споглядально-забезпечувальних поглядів на активно-діяльнісні, завдяки чому становляться можливими системотворення, об'єктивізація та операціоналізація теоретичних положень економічній безпекології, результатом чого є методичні рекомендації з оцінювання та забезпечення економічної безпеки різноманітних об'єктів

Нові результати досліджень економічної безпеки різноманітних об'єктів представників кількох наукових шкіл надано у **другому томі** монографії під назвою "Економічна безпека: держава, регіон, підприємство".

Метою видання монографії є оприлюднення наукових здобутків економічної безпекології макро-, мезо- та мікрорівня.

Матеріали монографії охоплюють різноманітні напрями економічної безпекології (системотворення, забезпечення, оцінювання, тлумачення), стосуються її видів та різних об'єктів безпеки (банків, підприємства, вищих навчальних закладів) в онтологічному (розглядаються фундаментальні проблеми економічної безпекології, розвитку сутнісного, найважливішого в ній), гносеологічному (виявлено проблеми пізнання природи економічної безпеки, його можливості, співвідношення знання та реальності, досліджуються загальні пе-

редумови пізнання економічної безпеки, виявляються умови його достовірності та істинності) та праксеологічному аспектах (представлено методичні матеріали щодо дій із забезпечення економічної безпеки різноманітних об'єктів та виявлення їхньої результативності).

У наданих авторами монографії матеріалах є багато пізнавального з наукової точки зору і корисного – з практичної.

Висловлюємо вдячність авторам монографії, які надали результати своїх досліджень, поставили проблемні питання, окреслили невирішені частини економічної безпекології і висловили свою точку зору щодо їхнього розв'язання. Матеріали монографії подано в авторській редакції, тобто положення монографії віддзеркалюють позицію автора щодо важливості проблеми та способів її розв'язання.

Надані у другому томі монографії результати дослідження економічної безпеки різноманітних об'єктів не є абсолютними, вони надалі будуть уточнюватися, доповнюватися, розвиватися, поглиблюватися, удосконалюватися і, не виключено, що й переглядатися.

Сподіваємось, що надані у другому томі монографії наукові положення з економічної безпеки різноманітних об'єктів будуть корисними як для починаючих, так і досвідчених вчених, фахівців та аналітиків з економічної безпеки, знайдуть застосування у навчальному процесі, стануть у нагоді практикам.

Колектив авторів висловлює вдячність рецензентам рукопису другого тому монографії за надані побажання та всім тим, хто сприяв її публікації.